

INTRODUCERE

Ceea ce provoacă un simptom în noi este întotdeauna o traumă din copilărie, pe care n-am știut sau n-am putut s-o depășim sau s-o integrăm. Fie că este vorba despre un fenomen recurent (angoasă, susceptibilitate) sau de unul conjunctural, adică reactivarea unui mecanism infantil (regresie) în fața unei dificultăți din viață, originea trebuie căutată în primii ani ai copilăriei.

„Când m-a anunțat că intenționează să mă părăsească, mi-a înghețat sângele în vene. Am simțit ca o descărcare electrică în stomac. La început, am plâns ca un copil. Mi-era teamă, mă simțeam golită, mi se părea că n-am să supraviețuiesc...

Astăzi, pot să spun că a fost ca și cum aș fi așteptat dintotdeauna acest moment, fără să cred însă cu adevărat că se va produce. Ca și cum ceva din mine se așteptase la acest lucru. Parcă era ceva așteptat dintotdeauna. Ca și cum se mai întâmplase și era inevitabil să se repete...”

Sigmund Freud face din complexul oedipian conflictul central al oricărei nevroze. Subiectul care a gestionat această etapă

va avea o evoluție sănătoasă, cel incapabil să depășească complexul este condamnat la nevroză, iar acela care nu l-a abordat va rătați pe marginile psihozei (Freud vorbea despre nevroza narcisică). Dar, observând mai bine lumea din jurul nostru, complexul oedipian îmi apare mai curând drept cheia de boltă a structurii noastre decât un complex nodal. Narcis ar fi arhitectul, iar narcisismul pasajul esențial. Pentru unii un vad, pentru alții un adevărat torent, râul Styx al formării imaginii de sine este o apă care trebuie traversată, cu riscul de a fi continuu tentat să te întorci din drum și să intri în curentul pulsionii de moarte.

Să descoperim că nu suntem singuri, că influențăm lumea, dar nu suntem atotputernici, pentru ca, în sfârșit, să putem aborda celălalt țărm, complexul lui Oedip, să-l traversăm, să-l depășim și, într-un final, să ne integrăm în societate, să ne găsim locul, să ieșim din acest egocentrism dăunător și să navigăm pe noile energii (creativitate, adevărata spiritualitate, compasiune, reala abnegație) pe care le putem alege în funcție de aspirațiile și de capacitățile noastre.

Freud situează finalizarea structurii noastre psihice în jurul vârstei de șase ani. Astfel, copilului care va găsi susținerea necesară pentru buna dezvoltare a narcisismului său îi vor trebui șase ani ca să se nască pentru societate. Timp relativ scurt pentru un adult, o eternitate pentru un copil! Șase ani pentru a aborda acest complex oedipian atât de blamat de unii. Desigur, complexul lui Oedip nu poate fi practic verificat în cazul nevropatului și este atât de caricatural în cazul persoanei cu psihoză, încât este firesc să provoace îndoieli. Dar este un fapt sigur că, având un narcisism sănătos, adică bine temperat, un copil va depăși această experiență fără incidente. Consider că un complex oedipian se manifestă doar o scurtă perioadă în cazul celui care a știut să găsească fundamentele necesare unei bune soluționări a

narcisismului său, eliminării angoasei de abandon și câștigării încrederii în sine, calitate obținută grație dobândirii unei imagini de sine suficient de bune. Acesta va putea cu ușurință să se individualizeze și să-și găsească locul.

În prima parte a lucrării de față vom observa această perioadă a copilăriei, generatoare de angoasă de abandon, apoi vom încerca să o examinăm în cazul nostru. Vom căuta să înțelegem de ce la unii această angoasă de abandon persistă și vom încerca să găsim cauzele care au menținut-o și, mai ales, să vedem care sunt capcanele de evitat pentru a preveni o recădere, înainte de a ne imagina, în continuarea lucrării, drumurile care ni se deschid pentru a ne reveni și a dezvolta o structură ce ne va duce spre fericire și spre exprimarea energiilor noastre, într-un mod cât mai apropiat de aspirațiile pe care le avem.

Angoasa de abandon este legată de o fisură în elaborarea propriei imagini. Vom vedea că efectele perverse ale obsesiilor noastre narcisice și ale angoaselor noastre de abandon ne pot împinge să repetăm fără încetare situații dureroase, pe care le trăim drept eșecuri.

Eșecuri? Da, atâta timp cât privirea noastră este întoarsă spre oglinda care deformează modul în care ne văd ceilalți.

Eșecuri? Da, când îi lăsăm pe ceilalți să-și proiecteze asupra noastră angoasele și depresiile personale. Identificare proiectivă deloc dificilă atâta timp cât angoasele se aseamănă. Depresii atât de similare, încât nu știm dacă ne aparțin sau sunt ale altora. Perversități narcisice care ne conduc spre a fi la fel ca toți ceilalți, până în punctul în care sfârșim prin a nu mai ști cine suntem.

Eșecuri? Nu, nu când înțelegem că încercările prin care trecem ne arată drumul. Nu, dacă profităm pentru a ne întoarce privirea spre interior. Nu, când învățăm să ne vedem și să ne acceptăm angoasele. În acest caz, nu ne vor mai speria și vom

putea încerca să le utilizăm în favoarea noastră. Angoasele fiind energii, vom învăța să „încălecăm dragonul” și, astfel, ceea ce ieri era blestem ar putea să devină o binecuvântare.

Dacă angosta de abandon legată de o fisură narcisică este una dintre cauzele a ceea ce am putea numi „nevroza de eșec”, va trebui să avem în vedere și alte angoste pentru a identifica ce anume ne împinge să trăim fără încetare aceleași experiențe negative, care ne îndepărtează de starea de bine. De asemenea, vom studia, în a doua parte a lucrării, angosta de castrare, care și ea poate să se afle în slujba nevrozei de eșec.

Acceptarea dezidealizării de sine și a altora, luarea în considerare a renunțarilor ce sunt necesare și a faptului că nu suntem atotputernici echivalează cu intrarea în lumea adulților.

În mod paradoxal, aceste angoste infantile ne rețin în ceea ce am numit anterior Styx, fluviul care separă infernul de lumea celor vii. Cei ce zăbovesc aici sunt precum o floare care, pentru a evita ofilirea, refuză să înflorească. Uneori, cea care ne împiedică să atingem plenitudinea, să accedem la adevăratul nostru potențial și la adevărata noastră libertate este spaima de lumea adulților.

Apoi, în a treia parte a lucrării, vom încerca să observăm societatea, prin același tip de analiză pe care am aplicat-o în privința noastră. Ne vom imagina cum ar putea să arate etapa de după nevroza individuală și, de ce nu, o societate în care fantasmele și angostele noastre să nu mai fie stăpânele lumii.

Fie ca tot ceea ce azi numim eșec să nu mai fie o repetare nesănătoasă, ci o întâmplare pe drumul spre reușită!